

Motion till riksdagen 2005/06:Fi15

**av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd)
med anledning av skr. 2005/06:102**

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Sammanfattning

Kommunerna och landstingen/regionerna har att driva, utveckla och förvalta det som vi kristdemokrater anser vara välfärdens kärna, nämligen vården och omsorgen av barn och äldre, utbildningen av de unga samt den samhällsnyttiga servicen till medborgarna.

Enligt regeringens skrivelse har läget för landets kommuner och landsting nu radikalt förändrats. Resurser finns enligt regeringen hos kommunerna för att bl.a. rätta till de skillnader som finns mellan kvinnors och mäns löner, anställa många nya medarbetare och satsa på äldreomsorgen med minst samma belopp som staten. Det är förstås viktiga insatser i varje kommun och landsting/region, men de omöjliggörs av två skäl: dels är statens styrning av kommunsektorn felaktig och splittrad, dels hotas kommunsektorns välfärdstjänster av de ökande klyftorna mellan människor. Socialförsäkringssystemets brister leder till att alltfler människor lämnas efter och det kommunala socialbidraget är sista utvägen för alltfler. Bristen på jobb är det största hotet mot kommunsektorns verksamhet. Här saknas återigen åtgärder från regeringens sida, vilket medför att framtiden ingalunda kan uppfattas som ljus för skolan, vården och omsorgen.

Vi kristdemokrater anser att det är hög tid att ge kommunerna en satsning värd namnet genom finansierade reformer för både trygghet och valfrihet. Vi vill också verka för en styrning som möjliggör ett kommunalt handlingsutrymme efter lokala/regionala behov och förutsättningar. I vårt budgetalternativ avsätter vi särskilda medel till psykiatrin och missbrukarvården, höjd maxtaxa för kvalitetslyft i den kommunala barnomsorgen och en nationell vårdgaranti som fungerar i praktiken. Vi vill också låta föräldrar som inte får plats på eller väljer att stå utanför den kommunala barnomsorgen få del av offentliga medel genom ett kommunalt vårdnadsbidrag. Den kommunala skattebasen breddas genom att den statliga fastighetsskatten avskaffas mot införandet av en kommunal fastighetsavgift.

Fel! Okänt namn på

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Principiella utgångspunkter	4
Kommunernas ekonomi.....	4
Höjda kommunalskatter – steg i fel riktning	5
En kommunsatsning med kvalitet i fokus.....	6
Den kommunala ekonomin på längre sikt	7
Bredda den kommunala skattebasen.....	8
Hälso- och sjukvård.....	8
Mångfald i vården	9
Tillgängligheten.....	9
Den psykiatriska vården	9
Socialtjänst	10
Äldreomsorg.....	10
Insatser för personer med funktionshinder	11
Individ- och familjeomsorg	11
Barnomsorg, skola och vuxenutbildning	12
Barnomsorg	12
Grundskola	13
Gymnasieskola	13
Fristående skolor	14
Skolväsendet för vuxna	14

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att öka de generella statsbidragen till den kommunala sektorn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om ett ökat självbestämmande över riktade anslag till kommunsektorn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att införa ett kommunalt vårdnadsbidrag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om en särskild satsning på psykiatrin.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om en höjning av maxtaxan och satsning på kommunal barnomsorg.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att avskaffa den statliga fastighetsskatten och införa en kommunal fastighetsavgift.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om uppföljning och kontroll av tillförda medel till sjukvården.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om en breddad rekrytering av vårdpersonal.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om anhörigvårdares rätt till praktisk och ekonomisk hjälp, information och handledning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att pröva frågan att låta staten ta över kostnaden för LSS.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att tillföra medel till frivilligorganisationer verksamma inom missbrukarvården och inom det narkotikaförebyggande arbetet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att öka valfriheten och föräldrarnas inflytande över barnomsorgen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att öka mångfalden i skolutbildningen så att den bättre svarar mot elevernas behov och önskemål.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att införa en gymnasieexamen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att stärka de fristående skolornas ställning.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om långsiktighet i vuxenutbildningen.

Fel! Okänt namn på

Principiella utgångspunkter

Ett samhälle byggs underifrån och uppåt i olika nivåer av gemenskaper. Det börjar med familjer och det civila samhällets övriga gemenskaper och fortsätter med lokala och regionala politiska gemenskaper till den statliga nivån. Därefter kommer internationella politiska organisationer och sammanhang mellan länder, t.ex. EU och FN. Varje nivå är ägnad att lösa uppgifter som inte på ett tillfredsställande sätt kan lösas på en lägre nivå. Varje gemenskapsnivå är således i första hand kompletterande till de lägre och inte avsedda att ersätta eller beröva dem vare sig deras uppgifter eller frihet.

De naturliga gemenskaperna motiverar en maktfördelning sinsemellan. En familj har sina uppgifter och mål, som inte kommunen ska ta över. Familjen har också rättigheter, som kommunen ska respektera. På samma sätt har kommunsektorn uppgifter och mål, som staten inte ska ta över. Kommunala rättigheter ska respekteras av staten, såsom de har erkänts av staten genom den kommunala självstyrelsen. I en kristdemokratisk vision av Sverige följer samhällets olika delar ett subsidiärt mönster. Kommunernas roll är att vara subsidiär (stödande) i förhållande till gemenskaperna som bygger upp kommunen och landstingen/regioner i förhållande till gemenskaperna som bygger upp dem. Staten ska i sin tur vara subsidiär i sin relation till kommunerna och landstingen/regionerna.

Den logiska konsekvensen av detta resonemang är en maktfördelning och uppgiftsfördelning enligt subsidiaritetsprincipen. Bevisbördan ligger på t.ex. staten i förhållande till kommunerna att motivera varför staten ska bestämma i uppgifter som ligger eller borde ligga på kommunerna. En annan konsekvens är att regering och riksdag måste skapa en ekonomiskt stabil grund för den kommunala respektive regionala självstyrelsen med legitima och stabila skattebaser, så att den kommunala sektorn kan stå emot konjunktursvängningar.

Kommunernas ekonomi

Den finansiella situationen i landets kommuner och landsting är – trots vissa förbättringar – efter 12 års socialdemokratiskt styre i högsta grad bräcklig. Visserligen uppnår numera en stor majoritet av kommunerna och landstingen balans eller överskott i sina finanser, vilket regeringen också konstaterar. Ett ökat antal kommuner har valt att använda sina förbättrade resultat till att bygga upp finansiella reserver för att möta framtida kostnadsökningar. 23 kommuner höjde skatten under 2005 och 6 sänkte sin utdebitering. Statsbidragen ökade netto (efter omföringar och regleringar) med 5 miljarder kronor. Landstingens resultat förbättrades också. I sammanhanget bör nämnas det kristdemokratiskt styrda Kalmarlandstinget som efter de socialdemokratiska åren led av stora underskott nu vänt ekonomin kraftfullt och dessutom två år i rad erhållit kvalitetsutmärkelser i vårdkonsumentindex.

Under fyra år har Kristdemokraterna varit i den yttersta ledningen för Landstinget i Kalmar län i det majoritetsarbete som allianspartierna har. Detta

Fel! Okänt namn på

har gjort skillnad. Som exempel kan nämnas en tydlig satsning på geriatrik och nya vårdplatser inom äldreården samt fokus på hälsa och förebyggande arbete för alla åldersgrupper. Dessutom trygg och väl utbyggd ambulansverksamhet i det geografiskt stora länet, halverade köer till behandling och operation på länets tre sjukhus och korta väntetider till distriktsläkare och distriktsköterskor även på små orter.

Under mandatperioden har Landstinget i Kalmar förutom detta kvalitetslyft lyckats vända ekonomin från minus till plus – från stora underskott på hundratals miljoner till ett redovisat överskott på 145 miljoner kronor i bokslutet för år 2005. Och detta utan att höja landstingsskatten. Samtidigt har man återinfört fri barnsjukvård upp till 16 år och har kostnadsfria influensavaccinationer till pensionärer och riskgrupper.

Det kommunala åtagandet har inte minskat utan tvärtom har behoven ökat bl.a. inom LSS, lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade. Det förbättrade läget är positivt men det krävs att regeringen ger kommunerna stabila planeringsförutsättningar, respekterar finansieringsprincipen och inte inför ofinansierade reformer eller ambitionshöjningar.

Timlönerna har ökat svagare än väntat de senaste åren och arbetslösheten minskar inte i önskvärd mening, vilket sammantaget påverkar kommunernas ekonomi. Den kommunala konsumtionen förväntas öka med 1,8 procent 2006 respektive 1,5 procent året därefter. Ökningen förklaras dock starkt av mängden arbetsmarknadspolitiska åtgärder såsom plus-jobb.

Höjda kommunalskatter – steg i fel riktning

En viktig anledning till att fler kommuner uppnår balans i sin ekonomi är som nämnts att utdebiteringen skruvats upp kraftigt. Sedan år 2000 har den genomsnittliga kommunalskatten höjts med 1 kr och 22 öre. Det innebär en skattehöjning för en genomsnittlig barnfamilj på nästan 4 000 kr per år.

Skattehöjningar kan i vissa fall vara nödvändiga för att upprätthålla en godtagbar nivå på den kommunala servicen. Men detta måste i varje enskilt fall ställas mot att höjda skatter också har negativa konsekvenser, såväl för enskilda medborgares privatekonomi som för samhällsekonomin i stort. Först för att det försämrar den disponibla inkomsten för många låg- och medelinkomsttagare. Eftersom den kommunala skattesatsen träffar alla lika blir det på marginalen en större skattehöjning för de svagaste grupperna när kommunala skatter höjs. Detta minskar deras konsumtionsutrymme, och minskar aktiviteten i ekonomin.

Höjda skatter kommer också i längden att vältras över på lönekostnader för företagen. I många delar av landet där företagsamheten och sysselsättningsgraden i befolkningen är låg är också den kommunala utdebiteringen som högst. Detta är ingen slump. När skatterna höjs minskar margineffekten av en inkomstökning, vilket leder till minskat arbetsutbud. Det leder också till minskad efterfrågan på arbetskraft, eftersom högre marginalskatter leder till högre lönekrav och därmed minskad konkurrenskraft för företagen.

Fel! Okänt namn på

Vill det sig riktigt illa kan detta leda till en ond spiral. Höjda skatter slår ut företag och jobb, minskar skatteunderlaget och leder till minskade skatteintäkter som tvingar politikerna att höja utdebiteringen ytterligare – varvid fler jobb slås ut.

Även om det är svårt att sätta någon absolut gräns för när skatterna blir skadligt höga finns det klara indicier på att denna gräns redan passerats på många håll i landet. Trots höjda skatter och ökade tillskott har inte kvaliteten i och omfattningen av den kommunala servicen förbättrats. Klyftorna mellan rika och fattiga har i stället ökat med den socialdemokratiska politiken.

En kommunsatsning med kvalitet i fokus

Kristdemokraterna anser att kommunsektorn behöver ett ekonomiskt tillskott utöver de medel som Socialdemokraterna anslår i vårpropositionen.

En resursförstärkning är nödvändig för att åstadkomma bättre kvalitet i förskolan och förbättringar inom psykiatrin. De områden som särskilt kommer att prioriteras av Kristdemokraterna på lokal nivå är äldreomsorgen och sjukvården. Det handlar om fler platser på äldreboenden och nya former av seniorboenden, liksom äldreomsorgscentraler och äldreomsorgscenter som ser till helheten och hjälper den enskilde genom samordning av insatserna – en Fritt valreform som möjliggör reell valfrihet inom äldreomsorgen. Det finns också behov av ökad kompetens inom demensvården, bl.a. genom särskild utbildning i demensvård för undersköterskor och vårdbiträden. Det behövs också en utökad dagverksamhet som stöd för den som vårdas i hemmet av en anhörig.

Kommunerna måste utveckla sitt stöd till föräldrar och barn. Det handlar om familjecentraler, ungdomsmottagningar och i många fall också en satsning på barn- och ungdomspsykiatrin. Genom en friare hantering av kommunernas resurstillskott kan detta genomföras utifrån lokala behov och förutsättningar.

Kristdemokraterna föreslår en satsning på kvaliteten i förskolan. Denna finansieras helt genom att låta kommunerna ta ut en högre maxtaxa på kommunal barnomsorg. Antalet barn per förskolegrupp ökade efter införandet av maxtaxan. Eftersom regeringens satsning var underfinansierad ledde detta till större barngrupper, vilket riskerar att försämra kvaliteten. Detta kan vi inte acceptera utan föreslår en höjning av maxtaxan till 3,6 procent för det första barnet, 2,4 procent för det andra och 1,2 procent för det tredje. Från 2008 lyfter vi också inkomstskatten för att möjliggöra en höjning av brytpunkten för statlig inkomstskatt. Sammantaget höjs maxtaxan med 2,5 miljarder kronor. Samtidigt skjuter vi till 2 miljarder kronor för att förbättra kvaliteten i barnomsorgen.

För att garantera deltidstaxorna i barnomsorgen avsätts 250 miljoner kronor årligen.

Alla barn ska ges rätt att få del av kommunernas stöd till barnomsorg. Kommunerna ska därför ha skyldighet att erbjuda ekonomiskt stöd, inte bara till barn i förskolan utan också till de föräldrar som själva tar hand om sina barn. Kristdemokraterna anser därför att ett kommunalt vårdnadsbidrag ska införas fr.o.m. den 1 juli 2007. Lämpligen bör vårdnadsbidraget uppgå till 80

procent av anslaget till barnomsorgen, vilket innebär ca 6 000 kr per månad och barn. Beroende på hur kommunernas utbyggnad av förskolor ser ut kan en sådan här reform innebära både besparingar och viss kostnadshöjning. För att underlätta införandet av ett system med kommunalt vårdnadsbidrag anslår vi 1 200 miljoner kronor 2007 och 2 000 miljoner kronor 2008.

För att stärka arbetet inom psykiatrin anslår Kristdemokraterna 500 miljoner kronor under perioden 2007–2008, vilket är betydligt närmare den resursförstärkning som regeringens egen utredare Anders Milton föreslagit.

Kristdemokraterna föreslår tillsammans med de andra borgerliga allianspartierna en vårdgaranti som får en annan finansiering och utformning än regeringens. Första året förstärker det sjukvården med 250 miljoner kronor.

Sammantaget anslår Kristdemokraterna satsningar på 9,7 miljarder kronor brutto för nya satsningar under 2007 och 2008. Netto regeringens indragna satsningar och neutraliseringar ökas anslaget med 1,5 respektive 1 miljard kronor under budgetåren 2007 och 2008.

Den kommunala ekonomin på längre sikt

På längre sikt hotas den kommunala ekonomin från flera håll. Först och främst väntar ett fortsatt vikande skatteunderlag i många landsändar på grund av minskad eller låg sysselsättningsgrad och en förhållandevis svag reallöneutveckling. Detta kombineras med en demografisk utveckling som, förutom det positiva i att vi lever längre, kommer att medföra påtagliga påfrestningar i ekonomin. I takt med att fler pensioneras än vad som kommer till på arbetsmarknaden minskar skatteunderlaget, och därmed basen för kommunernas egenfinansiering.

Därtill kommer ökade omkostnader för vård och omsorg i takt med att befolkningen åldras. Kraven på den offentliga servicen kommer således att öka samtidigt som finansieringsunderlaget minskar. Hur denna ekvation ska gå ihop har Socialdemokraterna och dess samarbetspartier fortfarande inga svar på.

Ytterligare ett hot kommer från globaliseringen och utflyttningen av jobb. Flytten av industrijobb till lågkostnadsländer har intensifierats på senare år, och företagsnedläggningarna har varit kännbara på många håll i landet. Regeringen ägnar sig gärna åt brandkårsutryckningar för att lindra effekterna lokalt när större företagsnedläggningar får större genomslag i medierna.

Detta är inte hållbart. Sverige behöver en politik som sätter arbete i fokus, och som får människor att delta aktivt på arbetsmarknaden i alla delar av landet. Detta kräver en omläggning av skattepolitiken så att arbetsutbudet sätts i centrum. Samtidigt kräver det också en ökad efterfrågan på arbetskraft. Det uppnår man endast genom att fler människor uppmuntras att ta större risker, starta företag och skapa nya arbetstillfällen.

Vi behöver också en regional utvecklingspolitik som kan möjliggöra kraftsamling och prioritering utifrån skilda behov och förutsättningar i landet. I dag görs ingen prioritering från regeringens sida utan man överlämnar till en lång rad statliga myndigheter att utifrån sitt sektorsansvar besluta om åtgär-

Fel! Okänt namn på

der. Detta leder till bristande helhetssyn och minskar förutsättningarna för tillväxt i hela landet.

Bredda den kommunala skattebasen

Resurserna till kommunerna är av central betydelse för kvaliteten i den välfärd som skattebetalarna har rätt att kräva av samhället. För att kvaliteten inte ska försämrats, eller trygghetssystemen urholkas, krävs en politik som leder till högre tillväxt, fler jobb och fler människor i skatteinbringande sysselsättning. Utan denna tillväxt kommer det annars bara att finnas nedskärningar att fördela. Detta är ett viktigt skäl till att Kristdemokraterna sätter tillväxtpolitiken och arbetslinjen högt på dagordningen.

På längre sikt bör kommunernas beroende av omfördelning av statliga medel minska. Förutom att ge grogrund för verklig tillväxt i skatteunderlaget kan detta ske genom att staten i större mån än tidigare låter kommunerna själva disponera över de skattemedel som deras invånare genererar. I detta avseende spelar förstås det kommunala utjämningsystemet och effekten av nuvarande grundavdrag in.

Kommunernas självständighet kan också stärkas genom att de kommunala skattebaserna breddas. Kristdemokraternas förslag att införa en allmän kommunal fastighetsavgift, som står i relation till de kostnader kommunerna uppstår för att ge service till fastighetsägarna, är ett sådant förslag som stärker den kommunala självfinansieringen. Det ger också möjlighet åt staten att minska anslagen till kommunerna i motsvarande mån, utan att det hotar kvaliteten i vården, skolan eller omsorgen om våra barn och gamla.

Detta förslag går också helt i linje med vad kommunerna själva har uttryckt önskemål om, bl.a. i den skattebasutredning som Kommunförbundet presenterade för ett antal år sedan, nämligen att få växla bort delar av statsbidragen mot att de själva får förfoga över en ökad andel av inkomster och avgifter.

Hälso- och sjukvård

I skrivelsen framträder en positiv bild av sjukvården. Regeringen undviker dock, enligt Kristdemokraternas uppfattning, många av de problem och brister som borde redovisas.

Inom hälso- och sjukvården pågår omvälvande förändringar. Utvecklingen har bl.a. inneburit att antalet vårdplatser nästan halverats på tio år och att vårdtiderna minskat kraftigt. Inom EU har nu Sverige tillsammans med Finland lägst antal vårdplatser, samtidigt som vårdtiderna tillhör de kortaste. Utvecklingen försvaras av den socialdemokratiska regeringen som en naturlig och helt nödvändig förändring till följd av medicinska framsteg och den ekonomiska resursbristen – men det sker till priset av dålig tillgänglighet, större otrygghet och sämre vård. Om man frågar patienter och vårdpersonal är det

nog svårt att finna instämmanden med att sjukvården fått bättre förutsättningar.

Kristdemokraterna ifrågasätter inte att omorganiseringar och effektiviseringar inom vården behövs, tvärtom är det alldeles nödvändigt. Men med nuvarande utveckling inom vården finns anledning till kritik och eftertanke.

Mångfald i vården

Kristdemokraterna anser att de regelverk som vården styrs av måste vara öppna nog att släppa fram förnyelse och effektivitet. En vård och omsorg som inte tvekar att utnyttja flera olika utförare har bäst förutsättningar att välkomna och underlätta positiv förändring. Den politiska uppgiften borde handla om att tillhandahålla alternativ och låta patienterna välja. Den nya stopplagen inom hälso- och sjukvården och dess konsekvenser är närmast en ödesfråga för den svenska välfärden. Vi kristdemokrater anser att den lagen genast bör rivas upp. Politiken borde snarast inriktas på att ge fler företag och enskilda entreprenörer möjlighet att bidra till att förbättra vården.

Tillgängligheten

Den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården har haft svårt att uppnå de positiva effekter som regeringen utlovat. Det innebär ett fortsatt personligt lidande för de människor som väntar på behandling, och kostar samtidigt samhället pengar i uteblivna skatteintäkter och utgifter för inkomstbortfall. Riksförsäkringsverket konstaterar i sina utvärderingar att satsningen på primärvården i den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvården inte har fått avsedd effekt. Tillförda resurser har endast i mycket begränsad omfattning bidragit till en förstärkt primärvård. Sveriges Kommuner och Landsting har gjort en första uppföljning från det att vårdgarantin trädde i kraft. Den visar att antalet patienter som väntar på en behandling minskat och att de som väntat mer än 90 dagar nästan har halverats sedan i höstas. Detta är glädjande besked, men det är långt kvar till dess att vårdgarantin fungerar i hela landet. Kristdemokraterna förordar en alternativ finansiering som innebär ett resurstillskott över regeringens vårdgaranti på 250 miljoner kronor för det första året.

Den psykiatriska vården

Bristerna inom den psykiatriska vården i Sverige har debatterats häftigt under de senaste åren. Ett antal brutala våldsbrott har fäst uppmärksamheten på de stora grupper av psykiskt sjuka människor som inte får vård och i vissa fall tillåts utgöra en fara för sig själva och andra.

Regeringen har tillkallat en särskild psykiatrisamordnare. Psykiatrisamordnaren ska fortlöpande göra en genomgång av situationen inom vården, den

Fel! Okänt namn på

sociala omsorgen och rehabiliteringen av psykiskt sjuka och psykiskt funktionshindrade personer. Samordnarens uppdrag riktas främst mot personer som har allvarliga psykiska besvär. Vidare ska psykiatrisamordnaren lämna förslag på åtgärder som kan förbättra den psykiatriska vården och omsorgen.

I en första promemoria till regeringen har Psykiatrisamordnaren gjort en större genomgång av brister och behov inom den psykiatriska vården samt föreslagit statliga resurstillskott som ökas successivt under en åttaårsperiod.

Regeringen har avsatt 250 miljoner kronor 2006 i en satsning på den psykiatriska vården. Men regeringens satsning på den psykiatriska vården innehåller inte en tillräckligt tydlig viljeinriktning och inga långsiktiga målsättningar. Kristdemokraterna anser att det behövs en tydligare politisk markering som lyfter fram gruppen psykiskt sjukas behov av god vård och omsorg och har bl.a. föreslagit ett statligt resurstillskott om sammanlagt 250 miljoner kronor, utöver den socialdemokratiska regeringens tillskott. Satsningen bygger i allt väsentligt på de förslag som psykiatrisamordnaren lämnat, men som regeringen inte hört sammat.

Socialtjänst

Äldreomsorg

Det kan inte ha gått många förbi att besparingar i kommunerna till stor del har drabbat just äldreomsorgen. I Socialstyrelsens lägesrapporter talas om ett oroväckande trendbrott. Antalet platser i särskilt boende för äldre minskar mycket kraftigt. Till detta ska läggas neddragningar inom landstingens hälso- och sjukvård. Någon motsvarande förändring, med samma omfattning, har inte förekommit under det senaste decenniet. Därtill är personal- och kompetensbristen fortfarande mycket stor. Den starkaste drivkraften bakom denna utveckling är kommunernas och landstingens problem med att finansiera befolkningens behov av vård och omsorg.

Utvecklingen inom vården och omsorgen har medfört att anhöriga fått ta ett ökat ansvar för de äldres vård och omsorg. Men det går inte att lägga omsorgsansvar på de anhöriga utan att ge dem tillräckligt med stöd och resurser. Kristdemokraterna menar att det avgörande rimligen är hur samhällets stöd till anhörigvårdarna utformas. Den självklara utgångspunkten borde vara att se och erkänna familjens och de närståendes roll och funktion i vården av äldre, sjuka eller funktionshindrade. Arbetet måste ta sin utgångspunkt i att anhörigvårdare har rätt till praktisk och ekonomisk hjälp, information och handledning för att frivilligt kunna ta sig an uppgifter som annars skulle utföras av vårdpersonal med flera års utbildning.

Den ideella sektorns kunskaper och krafter måste också tas till vara på ett bättre sätt än i dag. En mångfald av aktörer kan enligt vår mening öppna för en effektivare och mer tillgänglig vård och omsorg, som också tar hänsyn till individens önskemål och behov, än vad dagens offentliga monopol förmår att prestera.

Bristen på utbildad vårdpersonal är ett av de största problemen inom äldreomsorgen. De framtida rekryteringsbehoven är omfattande och det krävs nytänkande för att behålla, anställa och utbilda vårdpersonal. Kristdemokraterna anser att rekryteringen till vården inom äldreomsorgen inte uteslutande måste ske från gymnasiernas undersköterskeprogram. Minst lika viktigt är att möjliggöra övergångar från andra yrken med kompletterande utbildningar.

De medicinska insatserna inom äldreomsorgen har alltför mycket stora brister, trots att detta var ett av de prioriterade områdena i handlingsplanen. Många äldre får inte den medicinska vård de behöver, vilket bl.a. är en av Socialstyrelsens iakttagelser beträffande tillståndet i vården och omsorgen om de äldre.

Kristdemokraterna vill stärka äldreomsorgen, och därtill garantera de äldres rätt till att välja omsorgsform. Därför anslås 1,3 miljarder kronor mer till äldreomsorgen under 2007–2008, varav 300 miljoner specialdestineras till att starta en Fritt val-reform enligt dansk förebild. I det senare är förslaget gemensamt med de övriga partierna i Allians för Sverige.

Insatser för personer med funktionshinder

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) reglerar samhällets skyldigheter att ge olika former av stöd till psykiskt och fysiskt funktionshindrade. Denna lagstiftning är helt avgörande för många funktionshindrade personers möjligheter till självständighet, livskvalitet och inflytande i samhället. Alltsedan lagen trädde i kraft 1994 har många invändningar framförts gällande lagens utformning och tillämpning. Brister i LSS har påtalats av både brukare och huvudmän. Erfarenheterna har visat på otydligheter i definitioner av såväl personkretsen som vissa insatser. Därutöver finns tydliga brister i regelverket som bör ses över.

Det borde nu, tolv år efter det att lagen trädde i kraft, vara möjligt att analysera och utvärdera effekterna av lagstiftningen. Denna översyn ska, enligt vår uppfattning, företas utan att ifrågasätta själva rättighetslagstiftningen som sådan. Utgångspunkten bör också vara att staten i framtiden ska ta över kostnadsansvaret för LSS.

Individ- och familjeomsorg

I Sverige finns omkring 30 000 missbrukare av tunga droger och antalet ökar. För att dessa människor ska upphöra med sitt missbruk är vård och behandling så gott som alltid nödvändig. Men allt färre missbrukare får vård. Sedan 1995 har kostnaderna för socialtjänstens missbrukarvård skurits ned med över 1 miljard kronor. Det motsvarar en minskning med 20 procent i pengar räknat. Både institutionsvård och öppenvårdsinsatser minskar. Det finns en brist på avgiftningsplatser, psykiatrisk vård, eftervård och samordning. Problemen inom missbrukarvården har varit kända under lång tid. Narkotikakommiss-

Fel! Okänt namn på

ionen, vars betänkande låg till grund för regeringens handlingsplan mot narkotika, påtalade brister i samtliga de delar som berör en tänkt vårdkedja, från uppsökande verksamhet över vård och behandling till eftervård och uppföljning.

Regeringen har avsatt ytterligare resurser till missbrukarvården. Det är mycket välkommet och kan förhoppningsvis innebära förbättringar av missbrukarvården. Men mot bakgrund av de stora behov som finns och de besparingar som gjorts behövs mer kraftfulla och långsiktiga åtgärder som kan stävja utvecklingen av narkotikamissbruket. Kristdemokraterna har i sitt budgetförslag anvisat sammanlagt 200 miljoner kronor för de närmaste tre åren i syfte att förstärka bidragen till frivilligorganisationer som är verksamma inom missbrukarvården och inom det narkotikaförebyggande arbetet.

Barnomsorg, skola och vuxenutbildning

FN:s konvention om barns rättigheter slår fast att vuxna är skyldiga att alltid sätta barnets bästa i främsta rummet. Omsorgen om våra barn är föräldrarnas och det övriga samhällets viktigaste uppgift. Regeringen tar inget ansvar för att situationen ser ut som den gör trots att den suttit i regeringsställning de senaste tio åren. Olika rapporter har under de senaste åren visat att Sverige håller på att tappa sin position som ledande utbildningsnation. Det är bara när det gäller sen ankomst, skolk och oordning i klassrummet som Sverige befäster sin ledande ställning.

Barnomsorg

Skrivelsen visar med all önskvärd tydlighet på den socialdemokratiska regeringens snäva syn på barnomsorgen. Paret Alva och Gunnar Myrdal skulle ha varit stolta över den utveckling av förskolan som Socialdemokraterna tvingat fram de senaste åren. En allt mer ”skolifierad” förskola är numera normen för all barnomsorg. Målet är att alla barn så tidigt som möjligt ska in i den kommunala förskolan för att få del av den undervisning som bedrivs där. Föräldrarna ska visserligen ges ett visst mått av inflytande över verksamheten men deras förmåga är starkt ifrågasatt.

Socialdemokraterna har med sin politik lyckats få föräldrar att känna sig osäkra i sin föräldraroll. Föräldrar frågar sig om de är tillräckliga för sina barn eller om barnen kommer efter i utvecklingen om de väljer att vara hemma något extra år i stället för att låta dem börja i förskola. Att 83 procent av 1–5-åringarna numera går i förskolan tolkar regeringen som ett bevis på att deras bedömning av vad föräldrar vill har varit riktig. Men att införandet av maxtaxan inneburit att förskola blivit så billigt att alla andra alternativ ter sig som omöjliga samt att det inneburit en kraftig kvalitetsförsämring ignoreras fullständigt.

Fel! Okänt namn på

Kristdemokraterna vägrar att acceptera en institutionaliserad syn på barnomsorgen, utan vill bejaka en mångfald där föräldrarnas val står i centrum. Barn har behov av sina föräldrar och en nära kontakt med sin hemmiljö, särskilt när de är små. Dagens barnomsorg må vara effektiv i att hålla människor i arbete, men det finns värden som är större i föräldraskapet och den närhet som skapas när barnen är små. Men framför allt är det viktigt att föräldrarna själva kan bestämma över sin situation, och att det finns alternativ till den kommunala barnomsorgen. Vi vill därför se en mångfald av barnomsorgsformer, liksom ett kommunalt vårdnadsbidrag till de föräldrar som väljer att stanna hemma med sina barn även en tid efter att ersättningen från föräldraförsäkringen upphört.

Grundskola

Skolan har präglats av ett kollektivistiskt tänkande där alla elever ska lära sig ungefär lika mycket på ungefär samma tid och på ungefär samma sätt. I stället för att stödja en positiv skolutveckling har Socialdemokraterna genom att ständigt ge kommunerna och skolorna för små resurser, genom att detaljreglera och statligt styra varje enskild skolas utveckling, genom att sätta gruppen före individen, genom att undergräva familjens betydelse och genom att förhindra utvecklingen av mångfald inom skolväsendet orsakat de brister vi ser på många håll i dag. Det gäller framför allt ordningen i klassrummen men även den sjunkande trenden när det gäller elevernas resultat. Att en fjärdedel av grundskolans elever inte får tillräckliga kunskaper är inte acceptabelt.

Gymnasieskola

Regeringen har ansträngt sig för att skapa en ”jämlig” gymnasieskola. Att döma av politiken verkar den tro att rättvisa uppstår när alla elever tvingas göra samma saker – att stöpa alla i samma form. De teoretiska och de praktiska gymnasieprogrammen har blivit alltmer lika varandra – samtidigt liknar gymnasieskolans resultat inte något alls. Det individuella programmet, tänkt som en stödåtgärd, har utvecklats till att vara det näst största programmet i gymnasieskolan. Från högskolor och universitet vittnas om de alltmer urvattnade kunskaperna som gymnasieeleverna tar med sig till den högre utbildningen. Det är oroande för ett land som vill fortsätta att vara en ledande kunskapsnation i en globaliserad värld.

Kristdemokraterna har under flera år drivit flera av de förslag som fanns i gymnasiepropositionen, att öka mångfalden i utbildningen så att den bättre svarar mot elevernas behov och önskemål. Det handlar t.ex. om att uppdatera yrkesutbildningarna och utveckla en genuin lärlingsutbildning, införa en gymnasieexamen och göra historia till kärnämne. Det är bra att regeringen och dess stödpartier Vänstern och Miljöpartiet efter många års motstånd ställt sig bakom dessa tankar. Tyvärr bestod gymnasiepropositionen av ett lappande

Fel! Okänt namn på

och lagande i stället för de reformer som krävs för att höja kunskapsnivån och hindra utslagningen av elever.

Fristående skolor

Trots upprepade försök från Socialdemokraterna att hindra nyetableringar av fristående skolor växer antalet för varje år. De fristående skolorna har kommit för att stanna och de blir allt populärare. Det faktum att de fristående skolorna inte omnämns med särskilt stycke vittnar särskilt om regeringens njugghet gentemot friskolorna och deras utveckling.

Skillnaden mellan regeringens och Kristdemokraternas syn på fristående skolor är mycket stor. Regeringen har i debatten bl.a. uttryckt farhågor om att fristående skolor ökar segregationen. Kristdemokraterna delar inte dessa farhågor. För det första är inte fristående skolor enbart ett komplement till kommunala skolor, utan både fristående och kommunala skolor är var för sig viktiga delar av skolväsendet. Fristående skolor är inte ett skolväsendets B-lag, snarare kommer mycket av organisatorisk och pedagogisk förnyelse från just fristående skolor.

Skolväsendet för vuxna

Regeringens politik när det gäller de vuxnas utbildning har präglats av ryckighet och temporära stöd, där den ena stödformen har följt på den andra. För närvarande är benämningen rekryteringsbidrag. Kristdemokraterna har varit kritiska till avsaknaden av långsiktig strategi. Samtidigt finns det många vuxenstudieformer som måste få möjlighet att utvecklas. Behovet av vuxenstudier är stort, inte minst bland äldre kvinnor som lät utbildningen stå tillbaka för ett tidigt barnafödande.

Kristdemokraterna bejakar en mångfald av studiemöjligheter för äldre. För att förstärka folkhögskolornas möjligheter att utbilda lågutbildade som behöver gymnasiekompetens och förbereda sig för arbetsmarknaden föreslår Kristdemokraterna att anslag 25:1 till Folkbildningsrådet, med syfte att riktas till folkhögskolorna, ökar med 100 miljoner kronor. Förslaget skulle uppskattningsvis kunna leda till att mellan 1 000 och 1 500 nya platser kan beredas.

Stockholm den 3 maj 2006

Else-Marie Lindgren (kd)

Mats Odell (kd)

Stefan Attefall (kd)

Mikael Oscarsson (kd)

Per Landgren (kd)

Lars Lindén (kd)

Maria Larsson (kd)

Annelie Enochson (kd)

Lars Gustafsson (kd)